

دانشگاه تهران

گروه ترویج و آموزش کشاورزی

عنوان

بررسی توانمندی های کارآفرینان در بخش تعاون

نویسندگان

مستانه غنجدی^۱، آذر هاشمی نژاد^۲

Azar.hasheminejad@gmail.com

۰۹۱۶۳۱۹۹۴۳۷

---

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش کشاورزی دانشگاه تهران
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش کشاورزی دانشگاه تهران

چکیده

نتایج تحقیقات متعدد اخیر زمینه را برای اجماع اندیشمندان در خصوص تأیید تغییرات اساسی در بنیان‌های رشد و توسعه اقتصادی و چالش‌های ایجاد شده از طریق این تغییرات فراهم آورده است. به طوری که برای سازگاری با این تغییرات و گذر از چالش‌های بوجود آمده در عصر جدید نیازمند بکارگیری رویکردها و روش‌های جدید خلاقانه می‌باشیم. بخش تعاون به عنوان یکی از بخش‌های اصلی اقتصاد کشور هم از این جریان مستثنی نیست و با چالش‌های جدیدی چون، داشتن توان لازم برای رقابت با بخش خصوصی، گسترش صادرات و بهره‌گیری از فرصت‌هایی که از طریق ابلاغ سیاست‌های کلی اصل چهل و چهار قانون اساسی برای بخش تعاون فراهم شده و... روبرو می‌باشد. در صورتی این چالش‌ها به فرصت‌ها تبدیل می‌شود که از تمام توانمندی‌های انسان‌ها استفاده شود. همچنین نقش کارآفرینی و وجود کارآفرینان در بخش تعاونی می‌تواند تعیین کننده باشد، چراکه از کارآفرینی به عنوان موتور رشد و توسعه اقتصاد جوامع یاد شده و از آن به عنوان سمبل و نماد تلاش و موفقیت در امور تجاری یاد می‌کنند. کارآفرینان پیشگامان موفقیت‌های تجاری در جامعه بوده و از نظر رهبری، مدیریت، نوآوری، کارآیی، بهره‌وری، ایجاد شغل، رقابت و تشکیل شرکت‌های جدید نقش مهمی در توسعه اقتصادی و شرکت‌های تعاونی دارند. توجه به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های توسعه‌ای کارآفرینان در بخش تعاون و بهره‌گیری مناسب از این ظرفیت‌ها برای توسعه بخش تعاون ضروری می‌باشد. لذا این مقاله به روش مطالعه کتابخانه‌ای به بررسی و تحلیل شناسایی و تشریح توانمندی‌های کارآفرینان در بخش تعاون پرداخته شود.

کلمات کلیدی: تعاون، کارآفرینی، کارآفرین، توانمندی‌های کارآفرینان

تغییر و تحولات سریع علم و فن آوری در سالهای اخیر، کشورهای جهان بخصوص کشورهای کمتر توسعه یافته را با چالشهای جدیدی روبرو ساخته است که گذر از آنها نیازمند بکار گرفتن رویکردها و روشهای خلاقانه است. در این میان نقش کارآفرینی و وجود افراد کارآفرین می تواند تعیین کننده باشد و شاید به همین دلیل اقتصاددانان کارآفرینی را موتور رشد اقتصادی تعبیر کرده اند. کارآفرینی از طریق کشف فرصتها و بهره برداری مناسب از آنها، ایجاد فرصتهای اشتغال، تغییر در محیط زندگی و... می تواند به توسعه کمک کند. غالباً تعاونیها در اقتصاد کشورهای دارای برنامه ریزی متمرکز، بطور قابل ملاحظه ای با دخالتهای دولتی در تمام سطوح عملیاتی خود مواجه می باشند. تجربیات کشورهای دیگر در گذار از برنامه ریزی متمرکز به سمت اقتصاد بازار نشان داده است که تعاونیها در این میان دچار بحران شده و تعداد زیادی از آنها توان رقابت با شرکتهای خصوصی را نداشته و بصورت راکد درآمده اند. با این وجود بسیاری از تعاونیها نیز بودند که نه تنها توانستند به حیات خود ادامه دهند بلکه در انطباق با محیط جدید بیش از حد انتظار موفق ظاهر شده و توانستند به ارائه کالاها و خدمات برای اعضای خود ادامه دهند. مطالعات موردی که در مورد تعاونیهای موفق کشورهای اروپای شرقی، ارمنستان، روسیه، آسیا، چین، ویتنام و افریقا انجام شده است نشان داده که روشهای جدید کارآفرینی و مدیریتی در این گونه تعاونیهای در اقتصاد در حال گذار نقش اساسی داشته است. در ایران نیز پس از پیروزی انقلاب اسلامی مانند بسیاری از کشورهای انقلابی جهان گرایش زیاد به تمرکزگرایی و دخالت بیش از حد دولت در فعالیتهای اقتصادی پیدا شد. بتدریج با پائین بودن کارایی نظام دولتی، گسترش مشارکت مردم در امور اقتصادی به عنوان یک نگرش جدید و حتی یک ضرورت مطرح گردید. در حال حاضر که کشور ما در شرایط گریز از اقتصاد دولتی قرار گرفته مطمئن ترین مسیر جهت مردمی کردن اقتصاد و جلوگیری از ایجاد قله های ثروت در بخش خصوصی تکیه بر بخش تعاون می باشد. بنابراین می توان گفت در ایران نیز مانند سایر کشورها، روی آوردن تعاونیها به کارآفرینی و سیستمهای مدیریت جدید در مرحله گذار امری اجتناب ناپذیر است. (فیض آبادی، ۱۳۸۷)

کارآفرینی

کارآفرینی فرایند خلق چیزهای جدید با ارزش، از طریق اختصاص زمان وتلاش مورد نیاز، در نظر گرفتن ریسک های مالی، روانی و اجتماعی همراه، رسیدن به پاداش های منتج پولی و رضایت فردی و استقلال می باشد. (Metha, 2008). کارآفرینی در بخش تعاون فعالیتی اقتصادی و اجتماعی محسوب می شود، چرا که نوآوران اقتصادی وارد عرصه اقتصاد تعاونی می شوند و با همکاران و سایر اعضا شرکت یک جامعه محلی ملی و یا بین المللی تشکیل می دهند. در ارتباط مستمر و پیوسته با یکدیگر با همکاری و تعاون در جهت تحقق اهداف اقتصادی و اجتماعی خود گام بر می دارند. همه بر این باورند که کارآفرینی موتور محرکه ی توسعه اقتصادی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. کارآفرینان به عنوان تسریع کننده، جرقه رشد و توسعه اقتصادی را فراهم می آورند. کارآفرینی در بخش تعاون فعالیتی اقتصادی و اجتماعی محسوب می شود. چرا که نوآوران اقتصادی وارد عرصه اقتصاد تعاونی می شوند و با همکاران و سایر اعضای شرکت یک جامعه محلی ملی یا بین المللی تشکیل می دهند و در ارتباط مستمر و پیوسته با یکدیگر با همکاری و تعاون

در جهت تحقق اهداف اقتصادی و اجتماعی خود گام بردارند. جفری تیمونز در خصوص کار آفرینی می نویسد: "کارآفرینی خلق و ایجاد بینشی ارزشمند از هیچ چیز است کارآفرینی فرآیند ایجاد و دستیابی به فرصت ها و دنبال کردن آنها بدون توجه به منابعی است که در حال حاضر موجود است. کار آفرینی شامل خلق و توزیع ارزش و منافع بین افراد و گروهها و سازمان و جامعه می باشد..(pendergast,2004)

کارآفرین

بنا به تعریف واژه نامه دانشگاهی "وبستر" کارآفرین کسی است که متعهد می شودمخاطره های یک فعالیت اقتصادی را سازماندهی، اداره و تقبل نماید. کارآفرین فردی است که قابلیت مشاهده و ارزیابی فرصت های تجاری، گردآوری منابع مورد نیاز و دستیابی به ارزیابی حاصل از آن را داشته و می تواند اقدامات صحیحی را برای رسیدن به موفقیت انجام دهد. کارآفرین فردی است که ابزار تولید را به منظور اقدام آنها برای تولید محصولات قابل عرضه به بازار، ارائه می کند. کارلند معتقد است که کارآفرین فردی است که جهت دستیابی به سود و رشد، شغلی را به وجود می آورد و مدیریت می کند. پیتر دراگر نیز معتقد است، کارآفرین فردی است که فعالیت های اقتصادی کوچک و جدیدی را با سرمایه خود شروع مینماید. با توجه به تعاریف ارائه شده می توان گفت کارآفرین در تعاون فردی است که علاوه بر دارا بودن ویژگی های رفتاری، اجتماعی و شخصیتی خاص توانمندی لازم برای بهره گیری از فرصت های موجود در اقتصاد تعاونی، ایجاد کسب و کار و اقدامات صحیح برای رسیدن به موفقیت را داشته باشد.(watson,2008)

طبقه بندی کارآفرینان

در یک طبقه بندی کلی کارآفرینان را به دو دسته اهل نوآوری و ابداع و اهل تقلید تقسیم می کنند. کارآفرینان اهل نوآوری به دنبال ایجاد تحولات نو و تغییرات جدید هستند. به طور طبیعی در این گروه فرصت های شغلی بیشتری قابل حصول است زیرا این کارآفرینان در محدودیت ها و مشکلات، درجا نمی زنند بلکه بر آن چیره و مسلط می شوند و راه های تازه تری را برای کار و تولید ارائه می نمایند. کارآفرینان اهل تقلید بیشتر دنباله رو و تابع گروه اول هستند. در این گروه نیز فرصت های شغلی وجود دارد زیرا آنها برنامه ها و طرح ایجاد شده ی گروه اول را توسعه و بسط می دهند.(نوربخش و همکاران، ۱۳۸۷)

بر اساس تقسیم بندی دیگری کارآفرینی به سه دسته کارآفرینی فردی، کارآفرینی درون سازمانی و کارآفرینی شرکتی طبقه بندی شده است. پینگات، کارآفرینی درون سازمانی را این چنین تعریف می کند: " کارآفرین درون سازمانی روئا پردازی است که مسئولیت به ثمر رساندن یک نوآوری درون سازمان را بر عهده می گیرد، کارآفرین درون سازمان ممکن است مبتکر یا مخترع باشد، اما همیشه فردی است که می داند چگونه یک ایده را به واقعیتی سود آور تبدیل کند."

کارآفرین شرکتی شامل فعالیت های رسمی و غیر رسمی است که با هدف ایجاد کسب و کار جدید، محصول و فرآیندهای جدید و توسعه ی بازار ایجاد می گردد. تحقیقات جدید سه مفهوم را در تعریف کارآفرینی شرکتی نام می برند: تجدید راهبرد، نوآوری، کسب و کار درون شرکت. تمایل به این گونه کارآفرینی در پاسخ به افزایش سریع تعداد رقبا، عدم اعتماد به شیوه های سنتی کسب و کار، حرکت تعداد زیادی افراد نخبه به سمت ایجاد کسب و کارهای کوچک مستقل رقابت بین المللی و نیاز به گسترش بهره وری افزایش یافته است. در شرکت های جدید انقلاب جدیدی به سوی تسهیل امر کارآفرینی درون سازمانی و تقدیر از کارآفرینان درون سازمانی جریان دارد. (نور بخش وهمکاران، ۱۳۸۷)

اهمیت و نقش کارآفرین

کارآفرین کسی است که فرصتی را کشف و برای پیگیری و تحقق آن، سازمان مناسبی را ایجاد می کند. و عمدتاً به منظور کسب سود و رشد، کسب و کاری را تأسیس و اداره می کند که مشخصات اصلی آن نوآوری و مدیریت راهبردی است. همچنین کارآفرین کسی است که مؤسسه ی اقتصادی، خصوصاً کسب و کاری را که معمولاً مستلزم ابتکار و ریسک قابل توجهی باشد، سازما ندهی و اداره میکند. با توجه به این تعریفها میتوان گفت ، کارآفرین کسی است که کار و شغل ایجاد کند، موجب خوداشتغالی و دیگر اشتغالی شود، ارزش افزوده به وجود آورد، محصولات یا خدمات جدید ارائه دهد، خلاقیت و نوآوری کاربردی داشته باشد، با خطرپذیری، به فعالیتهای تولیدی و اقتصادی بپردازد، نیازها را شناسایی و آنها را برآورده سازد، فرصتها را به دستاوردها تبدیل کند، منابع و امکانات را به سوی هدف هدایت کند، برای تقاضاهای بالقوه محصول بیافریند، ایده ی خلاق را به ثروت تبدیل کند. در واقع می توان گفت کارآفرین عامل اشتغال زایی، انتقال فناوری، ترغیب و تشویق سرمایه گذاری، شناخت و ایجاد و گسترش بازارهای جدید، تعادل در اقتصادهای پویا، کاهش بروکراسی اداری (کاهش پشت میزنشینی و شوق عمل گرایی...)، نوآوری و روانکنندگی تغییر، تحریک و تشویق حس رقابت، و ساماندهی در جامعه خواهند بود. (مجله رشد و آموزش فنی حرفه ای، ۱۳۸۷)

صفات کارآفرینان

کارلند و همکارانش، اهم ویژگیهایی را که در مورد کارآفرینان مورد بررسی واقع و تأیید شده بودند، چنین اعلام کردند:

۱. نیاز به توفیق: تمایل به انجام کار در استانداردهای عالی به منظور موفقیت در موقعیتهای رقابتی است.
۲. تمایل به مخاطره پذیری: منظور مخاطره های معتدلی هستند که از طریق تلا شهای شخصی ریسک پذیری میتوان آنها را مهار کرد.

۳. نیاز به استقلال: به عنوان نیرویی بسیار برانگیزاننده، مورد تأکید واقع شده است. تمایل به استقلال، نیرویی انگیزشی برای کارآفرینان معاصر است. لذا آزادی عمل، پاداش دیگر کارآفرینی است. در واقع نیاز به استقلال عاملی است که سبب میشود، کارآفرینان به هد فها و رویاهای خود دست یابند.

۴. برخورداری از خلاقیت: توانایی خلق ایده های جدید را خلاقیت میگویند. این ایده ها ممکن است به تولید محصولات یا ارائه ی خدمات جدید نیز منجر شوند. در واقع، خلاقیت نیرویی است که در پس نوآوری نهفته است.

۵. قدرت تحمل ابهام: یعنی پذیرفتن عدم قطعیت به عنوان بخشی از زندگی، توانایی ادامه ی حیات با دانش ناقص درباره ی محیط، و تمایل به آغاز فعالیتی مستقل بی آنکه شخص بداند موفق خواهد شد یا خیر. (Kuratk,2001)

توانمندی های کارآفرینان در بخش تعاون

توان تصمیم گیری

تصمیم گیری افراد برای گزینش شیوه عمل خاصی برای حل یک مسأله یا یک مشکل ویژه است. تصمیم گیری دو نوع است: تصمیم گیری معمول و با برنامه که مطابق با عادات، قواعد و یا رویه های مشخص اتخاذ می شود و تصمیم گیری غیر معمول و بی برنامه که تصمیم گیری با مسائل و مشکلات غیر عادی سروکار دارد. تصمیم گیری، برای یک کارآفرین فعالیتی حساس و پر اهمیت است. توانایی تصمیم گیری بر پایه شرم و بصیرت ارزشمندترین دارایی کارآفرینان است، که حاصل سال ها تجربه در اتخاذ تصمیمات لازم در موقعیت های بسیار پیچیده است.

فرصت طلبی

برای ترقی و پیشرفت باید همیشه مراقب تحولات و تغییرات جدید بود و همچون یک صیاد به کمین فرصت های مناسب نشست. کارآفرینان به آینده توجه دارند و خود و همکاران خود را به شکار فرصت های طلایی ترغیب می کنند. یک فرصت خوب می تواند در هر زمان و هر مکانی پیش آید. بعضی از اوقات فرصت هایی پیش می آید که ما کمتر انتظارش را داریم. کارآفرینان موفق یاد گرفته اند که برای این فرصت ها همیشه چشمان و گوش هایشان را باز کنند. کارآفرین شخصی است که ارزش فرصت های پیرامون خود را درک می نماید و چیزی را خلق و یا در آن تغییراتی ایجاد می نماید. زمانی که همه مردم محیط اطراف خود را مملو از تناقض، هرج و مرج و نابسامانی می بینند فقط کارآفرین است که می تواند قاطعانه نسبت به موقعیت های محیط عکس العمل مناسب نشان داده و از فرصت ها استفاده کند و یا حتی تهدیدها را به فرصت ها تبدیل کرده و به نفع خود و جامعه از آن بهره برداری نماید.

توانایی بکارگیری دیگران

کارآفرین باید توانایی اداره تغییر را داشته باشد و بتواند تغییر جهت باد را تشخیص داده، مسیر مناسب را برگزیند. این توانایی برای ادامه آینده کار کارآفرین بسیار مهم و حساس است. در این راه کارآفرینان سایر اعضا را بکار می‌گیرند تا همگام و همسو با یکدیگر در جهت موفقیت حرکت کنند.

توانایی مذاکره

مذاکره یک فرایند ارتباطی بسیار پیچیده و مهارتی مهم برای موفقیت کارآفرینان است. در تجارب، مثل بخشی از زندگی، مذاکره بر اساس این واقعیت شروع می‌شود که مردم یا اشخاص به یکدیگر نیاز دارند. خریداران به فروشندگان، مدیران به کارکنان و کارآفرینان به سرمایه‌گذاران نیاز دارند. یک رابطه کاری در چهارچوب یک سری موافقت‌ها تعریف می‌شود و هر توافقی حاصل یک فرآیند مذاکره است.

توانایی ایجاد کسب و کار

بسیاری از کارآفرینان شغل خودشان را با انجام داوطلبانه پروژه‌ها در اجتماعی که حضور داشتند شروع کرده‌اند. با انجام این کار این فرصت برای آن‌ها پیش می‌آید که به سابقه و تجربه‌شان اضافه شود، ارتباطات زیادی پیدا کنند. کارهای کوچک می‌تواند به تجارت‌های بزرگ منتهی شوند. بعضی اوقات صاحبان کار تمام وقتشان را در جستجوی یافتن کارهای بزرگ هستند از فرصت‌های کوچک غافل هستند. عوامل متعددی مانند دولت، منابع مالی که فرد در اختیار دارد، در راه اندازی کسب و کار جدید تاثیر دارند. همچنین کارآفرین برای راه اندازی کسب و کار باید زمینه لازم را داشته باشد. تحصیلات رسمی و تجربه قبلی نیز در فعالیت‌های اقتصادی باعث می‌شود مهارت‌های لازم برای راه اندازی کسب و کار برای کارآفرین مهیا گردد. اگرچه نظام‌های آموزشی از اهمیت ویژه‌ای در این زمینه برخوردارند، ولی افراد در راه اندازی کسب و کار در زمینه‌هایی که قبلاً کار کرده و تجربه دارند موفقیت بیشتری کسب می‌کنند. به طور کلی نباید فراموش کرد که خصلت‌های کارآفرینان ذاتی نیست، بلکه آن‌ها تربیت می‌شوند و این مهارت را می‌توان در آن‌ها بوجود آورد.

توانایی تحمل شکست و ناکامی

صبر و تعهد در کنار هم قرار می‌گیرند و کارآفرینانی که با شکیبایی تمام روزها و ساعات متماد کار می‌کنند، هنگامی که موفقیت به رویشان لبخند زد، مزد این مقاومت و شکیبایی را خواهند گرفت. یکی از مهمترین عواملی که افراد را از دست یابی به آن چه که به راستی برایشان مهم است باز می‌دارد، ترس از شکست است نه حتی خود شکست. تنها کسانی به موفقیت‌های بزرگ دست می‌یابند که شهادت شکست‌های بزرگ را داشته باشند.

توانایی به تعویق انداختن لذت و خشنودی

کارآفرینان افرادی هستند که توانایی قابل توجهی در زمینه توانایی به تعویق انداختن لذت ها و کامیابی های آنی و زود گذر دارند. به عبارت دیگر این افراد جهت به دست آوردن نتایج مطلوب تر از نتایج کوتاه و آنی صرفه نظر می نمایند. در مسیر زندگی روزمره افراد مشوق های زود گذر بسیار فراوان است. اگر فر فاقد چشم انداز مناسبی باشد و برای خود رسالتی متصور نباشد، عمر و توان خود را صرف کامیابی های کوتاه می کند و هیچ گاه به موفقیت و کامیابی های بالاتر دست پیدا نمی کند. (نوربخش و همکاران، ۱۳۸۷)

نتیجه گیری

شناخت ویژگی های کارآفرینان می تواند به منظور شناسایی آنان ، برنامه ریزی جهت حضور آنان در بخش تعاون و استفاده از توانمندی های آنان بسیار موثر می باشد. در این میان آموزش بسیار اهمیت دارد. بسیاری از خصوصیات کارآفرینان از طریق آموزش های مناسب قابل ایجاد است. بنابراین با برنامه ریزی مناسب می توان به منظور پرورش روحیه کارآفرینی و کارآفرینان به خصوص در میان قشر جوان و فارغ التحصیل دانشگاه از طریق نظام آموزشی مدون در زمینه کارآفرینی و با کمک مراکز علمی معتبر اقدام نمود. سپس با اقداماتی همچون ارائه تسهیلات و خدمات ویژه ، ایجاد نظم و آرامش در بخش تعاون ، مساعدت نسبت به کارآفرینان جدید می توان حمایت های لازم را نسبت به آنان ها انجام داد تا از این طریق کارآفرینی در اقتصاد تعاونی توسعه پیدا کند و ابزار لازم برای تحقق سهم ۲۵٪ اقتصاد تعاونی در اقتصاد ملی فراهم گردد.

فهرست منابع

- ۱ - فیض آبادی، حسین و احمد محمدیان. (۱۳۸۷). بررسی نقش کارآفرینی ، پابندی به اصول تعاون و رابطه آنها در موفقیت تعاونی ها.
- ۲ - مجله رشد آموزش فنی حرفه ای . (۱۳۸۷). دوره چهارم ، شماره ۱، پاییز ۱۳۸۷.
- ۳ - نور بخش، مهدی و سمانه توکلی. (۱۳۸۷). ویژگی های کارآفرینان در بخش تعاون. مجله تعاون، ماهنامه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی . شماره ۱۹۵. مهر ۱۳۸۷.

- 4- Kuratk.d.hudgetts.f, entrepreneurship: a contemporary approach (fifth edition), chapter 4, pp96-97, 2001.
- 5- Metha R. Cooperatives Action and youths prescriptive Strategy. International Workshop on setting up university/campus Co-operatives. 5,6 May 2008 –IRAN-Tehran
- 6- Pendergast, William, entrepreneurial context and trait of entrepreneurs, p7, 2004.
- 7- Watson, greg. dna of an entrepreneurs, www. Dna of fanentrepreneurs.com, 2008.

Examination of entrepreneurs' capabilities in cooperative sector

Mastaneh Ghangi, Azar Hasheminejad

Abstract

The results of many recent researches have paved the way to intellectuals' consensus on confirmation of basic changes in the structure of economic growth and development, consequent challenges caused by these changes. To become compatible with these changes and to overcome the resulting challenges in the new century, we need new and creative methods and approaches. Cooperatives, as basic economic sector, are not excepted from the current situation and are facing new challenges such as the need to gain necessary capabilities to compete with the private sector, expansion of exports, benefiting the opportunities generated by the master-plans stated in the 44th Article of the Constitution, etc. The only way these challenges could be transformed into opportunities is that all human capabilities are efficiently utilized. The role of the entrepreneurship and the entrepreneurs in cooperative sector can be very decisive, too. Since the entrepreneurship is assumed as economic development and growth impetus to societies and also as the symbol of effort and success in trade affairs, entrepreneurs are the pioneers of trade success in the society and play an important role in economic development and from the viewpoints of leadership, management, creativity, productivity, performance, employment, competition and formation of new firms shared to development of the sector and promotion of cooperative companies. It is necessary to care for developing potentials and capacities of the entrepreneurs in cooperative sector and to benefit these potentials appropriately. Therefore, this research, as a library study, tends to examine, analyze, introduce, and explain the entrepreneurs' capabilities in cooperation sector.

Key words: Cooperatives, Entrepreneurship, Entrepreneur, Entrepreneurs' capabilities